

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo@mmm.fi

LAUSUNTO

17.6.2020

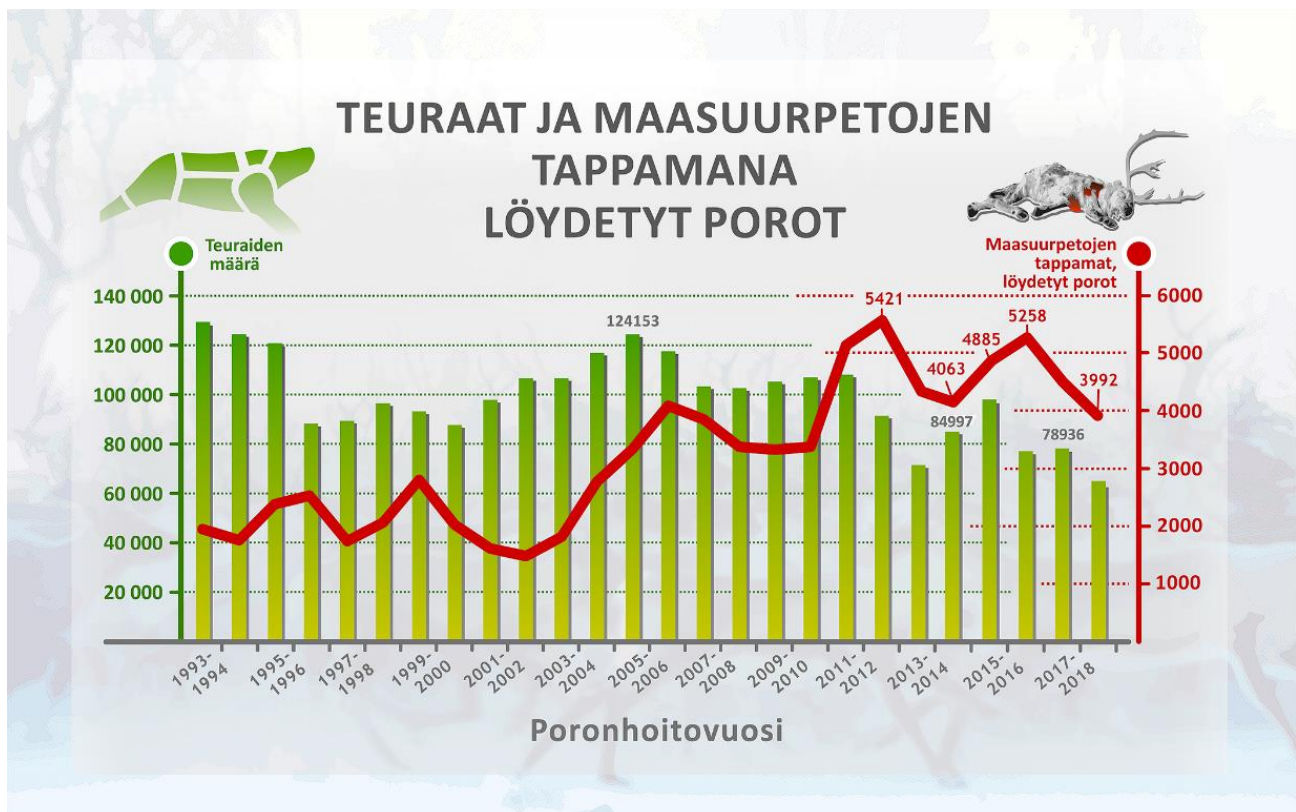
Dnro 213/2020

Lausuntopyyntö 2.6.2020, Dnro VN/13109/2020

LAUSUNTO MAA- JA METSÄTALOUSHALLITUKSEN ASETUKSESTA KARHUKIINTIÖKSI 2020-2021

Petovahinkomäärät ovat poronhoitoalueella edelleen mittavat ja teurasporojen määrät ovat laskeneet erittäin alhaisiksi (kuva 1). Löydettyjen vahinkojen suurin aiheuttaja on ahma, mutta karhu on vastuussa suurimmasta osasta löytymätöntä hävikkiä (kuva 2). Petojen aiheuttamista vahingoista löytyy arviolta viidennes. Karhu hyödyntää tutkimusten mukaan runsaimmin kesävasoja. Karhu aiheuttaa väistämättä mittavia porovahinkoja, mutta niiden todentaminen löydettyjen raatojen muodossa on äärimmäisen vaikeaa. Karhun vaikutus porojen teurasmääriin on huomattava.

Poronhoitoalueen karhunmetsästyksen mitoituksessa esitetään kannanhoitosuunnitelman toimenpiteenä seurattavaksi karhun aiheuttamien vahinkojen kehittymistä, koska kanta-arvioon liittyy muuta maata enemmän epävarmuustekijöitä. Tämä on tarkoituksenmukainen lähtökohta, mutta asiaa arvioitaessa on huomioitava karhun aiheuttama mittava porohävikki. Karhuvahingoista löytyy vain murto-osa, eivätkä löytyneet vahingot anna kattavaa kuvaa karhutuhojen kokonaisuudesta.

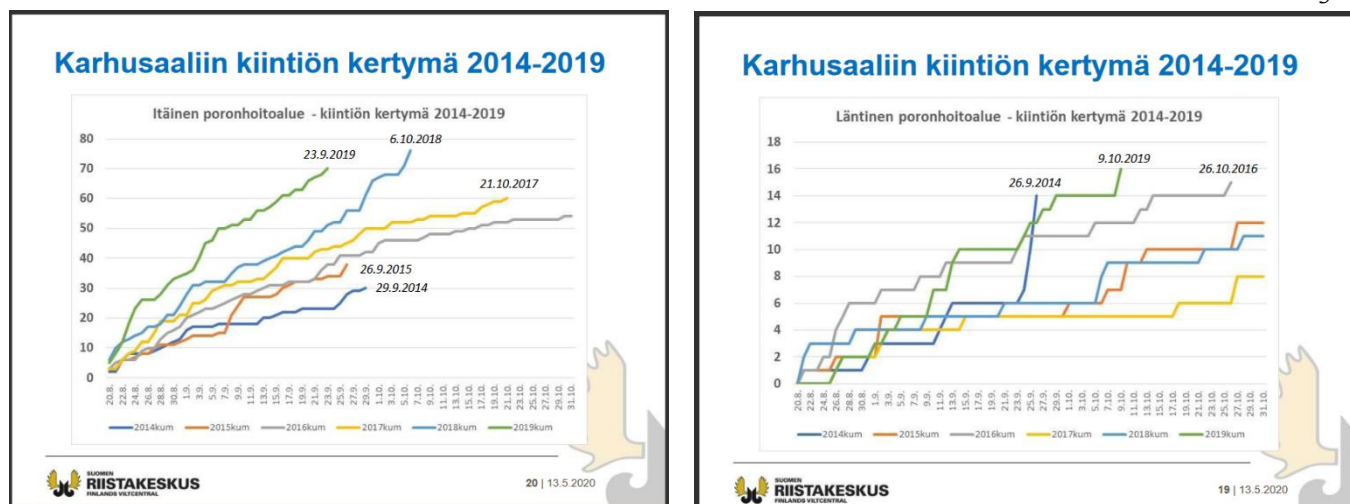
Kuva 1: Teuraat ja maasuurpetojen tappamana löydetty porot

Kuva 2: Eri maasuurpetojen tappamina löydetty porot 2000–2019

Lumitilanne ja ennen kaikkea lumen tulo vaikuttavat olennaisesti karhunmetsästyksen onnistumiseen. Mikäli lumi tulee maahan ennen pyyntikauden päättymistä, täyttyvät kiintiöt sekä läntisellä että itäisellä poronhoitoalueella nopeasti. Itäisen poronhoitoalueen kiintiömetsästys on viimeisen kuuden vuoden aikana päättynyt kiintiön täyttymiseen reilusti ennen varsinaisen pyyntiajan loppua (31.10., kuva 3). Myös läntisen alueen kiintiö on täyttynyt ennen tätä. Läntisellä kiintiöalueella lumen aikainen tulo näkyy itäistä aluetta paremmin. Tämä kertoo osaltaan molempien alueiden karhukannan koosta ja sen leikkaamisen akuutista tarpeesta.

Karhukanta on poronhoitoalueella vahva ja karhuilla on isoja pentueita. Kuluneelta keväältä on tehty useita jopa neljän pennun pentuehavaintoja Kuusamon alueelta. Poronhoitoalueen karhukannan arviointiin ja metsästyksen onnistumiseen liittyy erityisen paljon epävarmuustekijöitä ja muutokset vuosien välillä voivat olla suuria. Karhun suojelutaso on Suomessa suotuisa ja mahdollistaa poronhoitoalueen karhukannan pienentämisen. Tämän takia poronhoitoalueen kiintiöt tulee asettaa niin suuriksi, että kiintiöiden täyttyminen ei vaikeuta karhukannan koon kontrollointia porotalouden taloudellisten toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Kuva 3: Poronhoitoalueen itäisen ja läntisen alueen kiintiön täyttymisestä. Suomen Riistakeskus, Harri Norberg, esitys Lapin Suurpetosidosryhmätalaisuus

Poronhoitajien oikeusturvan ja omaisuuden suojan vuoksi karhun metsästyskiintiö on mitoitettava aidosti niin, että karhukantaa saadaan pienennettyä. Asetusluonnoksessa esitetään kiintiöksi itäiselle poronhoitoalueelle 75 karhua ja läntiselle poronhoitoalueelle 20 karhua. Asetuksen taustamuistion sivun 1 lopussa esitys poronhoitoalueen kiintiöksi on pienempi mitä varsinaisessa asetustuonnoksessa. Kanta-arviot ovat poronhoitoalueella huomattavan epävarmoja muun muassa Tassu-kirjaajien vähäisestä määrästä sekä laajoista tiettomistä erämaa-alueista johtuen. Muistion mukaan poronhoitoalueella tavoitteena on vahinkojen vähentäminen. Tavoitteeseen pääsemiseksi poronhoitoaluetta koskevien kiintiöiden on oltava esitettä suuremmat.

Karhumäärän pienentäminen vähentää suoraan niin vahinkoja kuin myös valtion korvaustaakkaa. Karhun aiheuttamien todennettujen vahinkojen määrä on kääntynyt lievään laskuun, mikä osoittaa, että karhukannan pienentämisellä on vaikutusta vahinkomääriin (kuva 2). Tätä hyvää kehitystä tulee tukea ja varmistaa vahinkojen määrän pienentyminen myös tulevina vuosina. Vaikka karhun aiheuttamien, todennettujen vahinkojen määrän kehitys on lähtenyt laskuun, niin petojen aiheuttamien vahinkojen määrät kokonaisuutena ovat jälleen kasvussa. Mikäli vahinkomäärät nousevat nykyisestä, eikä valtio ole varannut tarpeeksi määrärahoja vahinkojen korvaamiseen, tullaan taas tilanteeseen, jossa korvauksia ei voida maksaa vahingonkärsijöille täysimääräisesti. Lisäksi vuonna 2021 tehtävä porojen korvausarvojen päivitys tulee nostamaan korvausarvoja nykyisestä, jolloin viimeistään määrärahat loppuvat kesken, ellei vahinkojen määrään puututa. Korvausrahojen riittävyyteen tulee kiinnittää huomiota. On kestävämpää, jos poronhoitajat joutuvat kustantamaan petokantojen ylläpidon entistäkin suuremmalla osuudella.

Vahinkoperusteisille luvulle ei esitetä asetettavaksi kiintiötä. Tämä on tarkoituksenmukaista. Vahinkoperusteisia lupia tulee myöntää aina kriteerien täytyessä. Poronhoidon edellytysten kannalta poikkeuslupien myöntämisen mahdollisuus on tärkeä. Vahinkomäärien vähentämisessä keskeistä olisi siirtyä vahinkoperusteisissa luvissa ennakkoivaan poistoon silloin, kun karhu tulee vasoma-alueelle. Karhun suurin saalistuspaine porojen osalta ajoittuu keväälle ja alkukesään. Vastasyntyneistä vasoista ei jää karhun jäljiltä mitään löydettävää. Karhua paetessaan vaatimet luovat usein vasansa, mitä ei nykytulkinnalla ole katsottu petovahingoksi. Lumien sulettua on jälkiä vahingoista käytännössä lähes mahdotonta löytää. Tilannetta kuvaa löytyneiden karhuvahinkojen määrän kasvu sellaisina keväänä, jona lumiaika on pitkä. Karhun asettuminen kevättokan lähistölle tulisi olla sellaisenaan riittävä peruste vahinkoperusteisen luvan myöntämiselle. Luontodirektiivi ei edellytä merkittävien vahinkojen syntymisen odottelua vaan mahdollistaa myös perustellun ennakkoinnin. Karhun osalta on selvää, että perusteet ennalta ehkäistä erityisen suuria vahinkoja ovat olemassa, mikäli karhu liikkuu kevättokassa.

Lisäksi muistutamme, että karhukannan hoitosuunnitelman toimenpiteenä on esitetty selvitystä ravintohoukuttimien käytöstä ja niiden sääntelyn tarpeesta. Ravintohoukuttimien käyttö ja lisäruokinta eivät ole ongelma pelkästään siksi, että ne totuttavat petoja ihmisiin. Kyseinen toiminta aiheuttaa myös erittäin merkittäviä vahinkoja porotaloudelle poronhoitoalueella, aivan erityisesti poronhoitoalueen eteläisissä itäosissa (liite, karttakuva). Kartasta on selkeästi havaittavissa haaskakuvauspaikkojen yhteys karhun aiheuttamiin porovahinkoihin. Haaskapaikat keräävät ympäristöön huomattavia petokeskittymiä, jotka aiheuttavat mittavia porotuhoja ja estävät porojen normaalin laidunten käytön, ajaen porot ihmisasutuksen tuntumaan, pelloille ja pihoihin. Erityisesti Kuusamon alueella tilanne on aiheuttanut mittavia ristiriitoja porotalouden ja maanviljelyn välille. Haaskankäyttö petojen houkutteluun tulee ehdottomasti kieltää kokonaan poronhoitoalueella. Mikäli toimintaa on tarkoituksenmukaista sallia ylipäätään missään, tulee se yksiselitteisesti ohjata poronhoitoalueen ulkopuolelle, riittävän etäälle poro- ja metsäpeura-alueilta, muualle Suomeen. Kuvaustoiminnassa lähtökohtana tulisi olla aidattujen petojen kuvaaminen ja tällaista toimintaa voisi kehittää esimerkiksi eläintarhojen kanssa yhteistyössä.

Paliskuntain yhdistys esittää alkavalle metsästyskaudelle vapaata karhunmetsästystä poronhoitoalueelle karhukannan leikkaamiseksi ja vahinkojen kohtuullistamiseksi. Vaihtoehtoisesti esitämme alkavan metsästyskauden karhukiintiöksi itäiselle poronhoitoalueelle 95 karhua ja läntiselle 35 karhua.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

Liite Karhun tappamana löydetyt porot paliskunnittain 2019 sekä haaskakuvauspaikat

alj/mba/ao

